



Գաղիկ Հարությունյան

ԲՈՒՍԱԳԱՂՈՑ

Երկու փարուս ավելի գյուղը պաշարման մեջ էր: Սկզբի համար «պաշարումը» գուցե մի քիչ խիստ է. որովհետև միակ ճանապարհով, որը, սակայն, մշտապես սպառնալիքի փակ էր. գյուղը կապվում էր մյուս բնակավայրերի հետ: Թշնամին բաղադրար գործողություններն ղեկ չէր դիմում: Օջի պես խայթում էր ու էր բաշվում: «Խաղաղարար» ուժերի ներկայությունը որոշ չափով զսպում էր ոտխին: «Խաղաղարարները», սակայն, այնքան էլ բարյապակամ չէին փեղարձակների հունդեպ: Երեմն իրենց հետ, իրենց հովանավորությամբ գյուղ էին բերում թշնամուն՝ գյուղացիների ինքնության սրուզման պարրվակով: Այդպիսի դեպքերում գյուղը «խաղաղարարներին» վրա նայում էր որպես կարիճի: Այդպիսի դեպքերում «խաղաղարները» հաճոյանում էին ոտխին: Գյուղը կարողությունից կրճարացնում էր արամները, ավեափ փալիս, ուր որ է պիտի պայթեր, սակայն բանականությունը սթափության կոչ էր անում:

Կես փարի առաջ «խաղաղարարները» հեռացան: Հեռացան նույնքան աննկար, որքան աննկար հայրենիք էին: Գյուղը նրանց երևից նայում էր առանց ամսասանքի ու առանց շարախնդության: Գլորեին, որ մի օր պիտի հեռանան:

Պաշարպանության հոգսը ամբողջությամբ մնաց փեղարձակների վրա: Թշնամու նկրտումները ավելի լկարի դարչան: Պաշարումն ավելի էր ամբողջանում, գյուղը՝ մեկուսացած հայրենակիցներից, գյուղը՝ թշնամիներով շրջապարված հույսի մի կողմով, կարողությամբ դիմադրում էր:

Մի անիծյալ օր էլ թշնամին ներխուժեց գյուղ: Բնակիչները հասարակեցին եր բաշվել, բայց գյուղը կողոպտվեց, հրկիզվեց... Գիշերը, չգիտես որտեղից իջեցված հրահանգով, գյուղացիք սկսեցին միմյանց զգուշացնել գյուղը թողնելու մասին, շնայած թշնամին դուրս էր վոնդվել: Ինչո՞ւ, ո՞վ ասաց... անպարասխան հարցեր էին: Իսկ մտածելու ժամանակ չկար:

Հաջորդ օրը թշնամին փիրացավ գյուղին: Կյանքը կանգ առավ: Գյուղացիք փեղարձակների թարթառի հովիտի ծովամերձ գյուղը, որ ազարվել էր թշնամուց: Օսկի շունչը

կենարար էր ու թարմացնող, բայց չէր ամոքում:

Գյուղական կյանքի օրենքները իրենց կամքն էին թելադրում: Գյուղն ապրում էր: Չարաշուք մի աղերով, սակայն, ամեն ինչ գլխիվայր շրջվեց: Թշնամին այստեղ էլ հասավ: Եվ դարձյալ անպարասխան հայրը ինչո՞ւ, ինչպե՞ս:

Անակնկալի եկամ, գյուղացիք սկսեցին հուզարապ կապկպել իրերը՝ ով ինչ ուներ:

Կյուսայլի մեջ առաջին հերթին փեղարձակներին աղջկա օժիպը: Հրեփանու մորեցող համազարկերը և բերնեբերան հաղորդվող լուրերը հավասարում էին թշնամու մորենալու մասին: Գյուղը սկսեց խուճապահար նահանջել դեպի Թարթառի ավերք: Առջևում հորդացած գետն էր, ետևում՝ թշնամին, Կյուսայլը խրվվեց-մնաց գետի մեջ: Ոչ մի կերպ հնարավոր չեղավ հանել: Երևից շտապեցնում էին: Մայրը մի ցավարանջ հայացք չգեց իրերին: «Գոնե աղջկա օժիպը փրկեր: Տարն անչայն հառաչում էր և ծեծում ծնկները»: Շարունակեցին ուրքով: Երկար ճանապարհ ունեին անցնելու: Տարը լարում էր ուժերը՝ մյուսներին բեռ շղառնալու համար: Աղջիկը կրճքին սեղմել էր մի քրքրված փաթեթ, որի միջից շողաղում էին ժանյակե երիզները: Անջին փշրանքները օժիպի ամենամկրական մասից:

Գնում էին՝ աշխարհում թույլ առաջ դուրս գալ մեծ ճանապարհ: Հնչելը ավելի ու ավելի էր ծանրանում:

Ճանապարհի մի հարվածում աղջիկը նկարեց, որ փարը եր էր մնում: «Աստված սիրեք, գնացեք, ես չեմ կարող, փրկեք չեզ»: Թարթառի հովիտը ողողված էր կարճագույն լույսով: Օսկի քարչրայող գոլորշին շրջապարը թափանցիկ մշուշով էր պարուրել: Հրեփանային համազարկերին հաջորդում էր մի կարճարև, բայց պայծառ խաղաղություն, որ մոայցնում էր պարերազմի անողոր դեմքը: Աղջիկը լուս պարբասարակամությամբ մորեցավ փարին և փորչեց հենարան լինել: Աղջկա թևերը եղեգի պես էին: Աղջկա ուսերը մման էին ճղակուրոր բնի, մարմերը նվվում էին մի քուք ու անզգայացնող զավով: Ճանապարհը անհարթ էր և վերչիզ: Աղջկա



նուրբ ծնկները ծալվում էին փարի ամեն մի խոր շնչի համար: Աղջկա շուրթերը ցամաքել էին: Հանդիպած զինվորականները մարմայույց արին իրենց դարարկ ջրամանը: Աղջիկը զգաց, որ ուժերը քում են և իրեն: Մի պահ շունչ առավ: Հայտարը դանդաղ իջեցրեց փաթեթի վրա, ապա վճռական շարժումով շարբեց: Հերս կրկին եր նայեց մի անդիմադրելի հայացքով: Նա նորից դարուկ ուսը չեմ փվեց փարին:

Վերջապես դուրս եկան մեծ ճանապարհ: Հասան խաչմերուկ, որ փեղից բաժանվում էր մայրաքաղաք փանող ճանապարհը: Թշնամին արդեն փիրացել էր բարչունքի գյուղին և հրեփանին ուղիղ նշանությունամբ խփում էր ճանապարհին: Չինվորականները շտապեցնում էին, առջևում երկար ու անհանգրվան ճանապարհն էր, որ մայրաքաղաքում չէր վերջանալու:

Որբանի վերջում աղջիկը եր նայեց: Գաղթականների շրթան չգվում-մոլորվում էր անփառում: Բարչունքի գյուղում այդպես էլ չվառվեցին ճրագները, ավելի հաճախակի էին հրե լեզվակներ երևում:

Մշուշը Թարթառի հովիտում խորանում էր:

Նորայր Մարությունյան
Լրագրող, «Ազարամարտ»
թերթի սեփ. քղթակիչ